

Kalabalık!

Bulletin of the Swedish Research Institute in Istanbul

In June 2019 the entire board of the SRII visited Istanbul and met with the current ambassador of Sweden in Turkey, Annika Molin Hellgren. From left to right: Daniel Tarschys, Ingela Nilsson, Helin Topal, Birsal Karakoç, Anders Ackfeldt, Annika Molin Hellgren, Ragnar Hedlund, Anna-Maj Hultgård, Ann-Kristin Jonasson, Olof Heilo, Gunnel Ekroth, Kjell Anneling. Photo: Kaan Çubukoğlu

From this issue of *Kalabalık!*:

Politika ve Sivil Toplumda Kadın Perspektifi: Anna Ehrhart ile röportaj (6) · Gertrud Olsson: Osmanlı çini tarihi ve Bursa'daki sır (23) · The Feriköy Protestant cemetery (29)

WRITERS in residence: a photo essay by Adrian Marsh with reflections by the two SRII writers in residence Agneta A. Westerdahl and Johan Jönson from their stay in January 2019 (11-22)

From cherries to change – some summery reflections

Ingela Nilsson, director

Time flies, in Istanbul as in other places – wasn't it just January? Now it's suddenly July with its sticky humidity, crowds of tourists and amazing heaps of cherries in the market. How did this happen? As I look back at the spring, I realize that we might have been too busy even to notice the change of seasons.

The semester opened with a series of events on the theme of *Women's Voices*, followed by the interconnected theme of *Storytelling* in the second half of the spring. The traditional Tuesday evenings now offer a mixture of traditional lectures, panel discussions and performances, aiming at a more varied and inspiring experience. We have seen history mixed with contemporary politics, culture with political science, scholarship with poetry – a combination that seems to suit the Istanbul audience, responding with great knowledge and enthusiasm.

The research environment has been enriched, as usual, by the presence of our wonderful fellows, coming from a number of different places and disciplines. Their projects are presented below, along with an interview with the holder of our 3-month fellowship, Anna Ehrhart. We've also had an intern, Chawan Bakhtiar from Karlstad, who proved to be indispensable also as research assistant to one of the fellows. The participation of fellows and interns in the daily routines and research events of the institute is really important, and I want to thank all of them for their commitment.

It was still winter when our very first authors in residence arrived in January – you can read about their experiences below, illustrated by the beautiful photos by Adrian Marsh. We are now preparing for the next pair of writers to arrive in August: Marie Silkeberg and Pontus Kyander.

It is difficult now to recall the icy winds of March, when the workshop "Constantinople: the diachronicity of public space" took place here, but it's easy to remember the stimulating discussions and exciting excursions. Other workshops have focused on as different topics as Migration Studies, Asmara architecture, Urban Studies, Gender and education, and Storytelling in Greek and Turkish traditions – a span that represents the wide interests of the institute.

Two new publications appeared in the second half of the spring: a *Transactions* volume on Constantinople in a diachronic perspective, edited by Olof Heilo and myself, and the much-awaited book edited by Karin Ådahl, containing the splendid drawings by Cornelius Loos. For both books, please consult our website, which – by the way – will appear in a new version in early autumn.

To conclude, it's been a wonderful first six months at the job, and I now look forward to an exciting autumn with events on the theme of Continuity and Change, an ever relevant topic in a place like Istanbul. *Görüşürüz!*

The participants in the workshop Constantinople: the diachronicity of public space visiting the Küçükyalı arkeopark in late March, led by Prof. Alessandra Ricci. Photo: Ingela Nilsson

Celebrating the release of the book Cornelius Loos in the Ottoman Empire at the Pera Museum on May 29. From left to right: the book's editor and our previous director Karin Ådahl, the SRII administrator and research officer Helin Topal, director Ingela Nilsson. Photo: Olof Heilo

Discussion about crime fiction set in the past, with Ahmet Ümit and Panagiotis Agapitos, late June in the old consulate chapel. Photo: Myrto Veikou

Spring Scholarships 2019

Mina Ghassaban Kjellén is a Master student in political science at the University of Gothenburg. She is currently writing her MA thesis on how the concept of democracy is perceived by supporters of AKP and CHP.

I was first introduced to the Swedish Research Institute in Istanbul (SRII) when I attended their two-weeks summer school “Human Rights – A Recurrent History” in June 2018 and became fond of the research environment. At that point, I was already planning to conduct fieldwork – of which interviews with AKP and CHP supporters would form the largest part – in Istanbul for my MA thesis in political science.

Having received a travel grant from the SRII, I spent three weeks at the institute in November and December 2018. During this period, I started preparing my fieldwork by going through relevant statistics for Istanbul’s 39 municipalities with the purpose of identifying where to look for respondents as to have a more representative sample. I selected ten of these municipalities and went there to look for appropriate places to approach respondents.

For the spring semester, I was very happy to be accepted for yet another grant from SRII, which enabled me return to Istanbul to continue the fieldwork.

Together with SIDA's Minor Field Studies grant that I had received, I was able to extend my stay at the SRII and was there for about two months in total.

During this fieldwork period, I went around the previously selected ten municipalities in Istanbul looking for respondents and conducting interviews in a private setting. The interviews consisted of 35 questions on the topic of democracy and were about 30-45 minutes in length. The interviews were semi-structured, the questions being based on Robert Dahl's 'polyarchy' concept, in which key characteristics for democracy are listed. I wanted to hear the respondents' honest opinions on these matters, but emphasized to the respondent that there are no 'right' or 'wrong' answers. In addition to asking about Dahl's predefined concept of democracy, I included some open-ended questions (e.g., "In your opinion, what are the most important characteristics of democracy?") as well as asking about the role of the army and religious authorities in a democratic setting.

Throughout my fieldwork I was very fortunate to receive excellent research assistance from Chawan Bakhtiar, SRII's intern during the spring semester, and Cangül Aydın. They accompanied me around Istanbul searching for and approaching possible respondents, and conducted the interviews as my Turkish skills are limited. When we were not out in the field, I spent my time at the SRII organizing the collected data and transcribed the interviews, as much as I was able to given the limitations of my Turkish. I heavily relied on Cangül's assistance for the transcriptions and she also helped me in translating the transcripts to English, which we worked with during my stay at SRII in May. The research grants I had received for the fieldwork enabled me to acquire this much valuable research assistance from Chawan and Cangül. I cannot emphasize enough that this project would not have been possible without them.

The Swedish Research Institute in Istanbul's Research Grant has been essential for my MA thesis, which turned to be a quite extensive research project. During my stay at the SRII, I have met such friendly and interesting people from different research fields, as well as gaining important knowledge and material for my own research. I am incredibly thankful to SRII for giving me this opportunity!

Politika ve Sivil Toplumda Kadın Perspektifi

İsveç Araştırma Enstitüsü, 2019 ilkbahar dönemi bursiyeri Anna Ehrhart röportajı

Nerede akademisyensin?

Mitt Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde doktoramı yapıyorum. Daha önce de aynı üniversitede okutman olarak çalıştım ve yüksek lisansımı yaptım.

Çalıştığın konuyu nasıl buldun?

Lisansımı yaparken, kültür bilimi, iletişim bilimi, felsefe, sosyoloji ve siyaset bilimi olmak üzere disiplinlerarası çalışmalar yaptım. Bu ve cinsiyet çalışmaları hala da beni karakterize ediyor diye düşünüyorum. Bazen siyaset biliminin çok keskin kenarlı olduğunu düşünüyorum ve özellikle benim araştırma konum için, biraz daha geniş perspektifli bir siyaset bilimcisi olmayı ilginç buluyorum.

Araştırma konun ne hakkında?

Tez konumda kadınların resmi politikada, örneğin ulusal veya yerel parlamentolarda, siyasi partilerde veya değişik siyasi enstitülerdeki temsiliyetinin, kadınların sivil topluma katılımıyla, yani çeşitli derneklerde ne kadar aktif olduklarıyla, kendi aralarında nasıl siyaset tartıştıklarıyla veya kadın örgütleriyle bağlarının olup olmamasıyla arasındaki ilişkiyi ya da bağı inceliyorum. Kısaca sivil toplum katılımı diye tanımladığım etkinlikleri inceliyorum diyebiliriz. Aslında bu bağlantıyı araştırıyorum ve Türkiye de şimdiye kadar baktığım örneklerden bir tanesi.

Enstitüdeki ziyaretin sırasında çalışmalarını nasıl yürüttün?

Türkiye'nin değişik yerlerindeki kadın örgütleriyle mülakatlar yaptım. Bazıları ulusal, diğerleri bölgesel veya yerel örgütlerdi. Ama hepsi de kadınların işgücü piyasasına katılımı, cinsiyete dayalı şiddet, kadın

hakları gibi konular üzerinde çalışan örgütlerdi. Araştırmamda, onların yukarıda bahsettiğim konulardaki tecrübe ve bakış açısından yola çıkıyorum.

Mülakat yaptığın kişiler, resmi politikadaki kadınlarla, sivil toplum örgütlerinde aktif olan kadınlar arasındaki bağa nasıl bakıyorlar?

Bazıları kendi kadın örgütlerinin daha önceleri siyasette çok daha fazla aktif olduklarını ifade ediyor. Yasama sürecini etkileyebiliyorlar, yasaların şekil almasında, kadını ilgilendiren konuların öne çıkmasında aktif rol alabiliyorlardı. Bu yol büyük ölçüde kapandı şu anda. Devlet kendi kadın örgütlenmelerini kurup, desteklediği için de, bu pek çoğu için resmi politikaya giden yolun da kapanmış olması anlamına geliyor. Çok konusu geçen bir başka konu da teoride kadının aktif siyasete katılımının çok önemli olduğu görüşü hakimken gerçekte bunun uygulamaya geçirilememesi. Gelecekte de bunun çok değişeceğinden yola çıkılmıyor.

Siyasette daha fazla kadın genel anlamda toplumu etkileme olanağı bulur mu?

Ben ve mülakat ettiğim kişiler de bu konuyu aramızda tartıştık. Sadece kadın kotasını yükseltmek fayda eder mi ya da kadın olmanın ne demek olduğunu daha net mi algılamalılar? Konuştuğum kişiler arasında genel görüş kotanın artmasının tek başına yeterli olmadığıydı. Ataerkil yapılar hem siyasette, örneğin siyasi partilerin kendi içinde, hem de genel anlamda toplumda var ve bu da kadınların hem kamusal, hem de özel anlamda olanaklarını etkiliyor. Parti içi yapılanmalar da kadınların imkanlarını kısıtlıyor ve genellikle de erkek gibi davranan ve kadın sorunlarıyla ilgilenmeyen kadınların önünü açıyor.

Özetle hem kamu hem de özel sektörü etkileyen güç yapılanmaları hakkında daha güçlü bir farkındalığa ihtiyaç var...

Bu ülkede kadın olmanın ne demek olduğu ile ilgili tecrübe edinmiş olmak gerekiyor. Siyasete az sayıda kadından biri olarak katıldığınız zaman, siyasetteki erkekler gibi davranmanın faydası yok. Özellikle bu konuya sık sık verilen bir örnek 1990'larda Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığı yapmış olan Tansu Çiller mesela. Mülakat yaptığım kişiler Çiller'in o zaman siyasetteki pek çok erkekten daha erkek olduğunu belirtiyor ve hiç bir şeyi değiştirmedığını ve kadınların sorunlarını veya durumu hiç dikkate almadığını ekliyor.

Kadınların durumuyla ilgili deneyime sahip kadınların siyasette bir yer edinmesi neden bu kadar zor görünüyor?

Yukarıda bahsettiğim güç yapılanmaları ve partiler gibi konular dışında, önemli bir sebep de kadınların çalışma hayatının yanında eve, çocuklara ve eşlerine de bakmak zorunda olmaları. Daha önce yapılan araştırmaları düşündüğümde işin bu kısmının çok fazla ele alınmadığını fark ediyorum. Kadın bağlam-larını, durumlarını ve deneyimlerini anlamaya çalışmayı gerektirdiği için belki de o kadar niteliksel olmadığındandır.

Röportaj: Chawan Bakhtiar
İsveççeden çeviren: Helin Topal

Spring Scholarships 2019

Mattias Dahlkvist will defend his PhD at Umeå University in December 2019. His research focuses on the Indian Islamic scholar and writer Maulana Wahiduddin Khan and his thinking on Islam, non-violence, and peace, as well as globalisation, the Indian constitution, the power of Hindu Nationalism, Indian anti-Muslim agitation and mobilisation related to the Partition of India.

I first visited the SRII in October 2018 for a course in Islamic Arabic. The environment of the institute proved to be a fantastic place for concentrated work. Finishing my dissertation during the spring of 2019, with all the minute details that such work entails, brought me to the institute for an intense month of writing. The resources of the library allowed me sharpen the references and formal transliteration of Arabic names, places and concepts in my study. The environment of the Institute itself was a much appreciated inspiration, and the stay in Istanbul also allowed me to further grasp certain structural and ideological issues shared by both India and Turkey; democratisation, minority-majority relations, and the role of Islam at the level of the individual, state, and society. The similarities of modern Muslim Indian and Turkish pro-democratic thinkers and writers of Islam, non-violence and peace, briefly outlined in my study, points out an area of further study, highlighting the contextual, political and social issues, which Muslim Turkish writers contend with as they formulate their positions in an increasingly global ideological and religious debate.

Spring Scholarships 2019

Emilie Wellfelt is a postdoctoral researcher at the history department, Stockholm University, Sweden. She holds a PhD in history from Linnaeus University and an MA in anthropology from Lund University. Wellfelt is specialised in the history and culture of Indonesia, and works on material culture, transcultural history and religion.

My current research project has the title 'Following the feathers: Global history along the trails of bird of paradise'. It is a transcultural study of bird skins from species endemic to remote forested areas of New Guinea and surrounding islands. The birds have spectacular feathers, and have long been used as adornments locally and overseas and as a ritual currency in the New Guinea area.

The attraction of beautiful feathers is universal, as is the human urge to give symbolic meaning to birds – but what happens when the feathers are imported and the birds never observed alive or in the wild? We know that in the 16th century, birds of paradise came to be regarded as precious items among the elites across Europe and Asia, but did they have the same meaning in Lisbon, Constantinople, and New Guinea?

My research stay at the Swedish Research Institute in Istanbul during spring 2019 was aimed at studying the bird of paradise in the Ottoman context. The scholarship at the Institute enabled me to stay for six weeks.

While I mainly dealt with literature in English and other European languages, I depended on two assistants for Turkish texts: Murat Demir, an MA student at Koç University, who in turn involved Efe Erünel, a PhD student in history at the same university. They have helped with translations of texts in modern Turkish, as well as from 16th and 17th century Turkish where the sources are mostly written in divani script. Moreover, they work in the Ottoman archives, doing independent searches for relevant sources. So far, the results are promising.

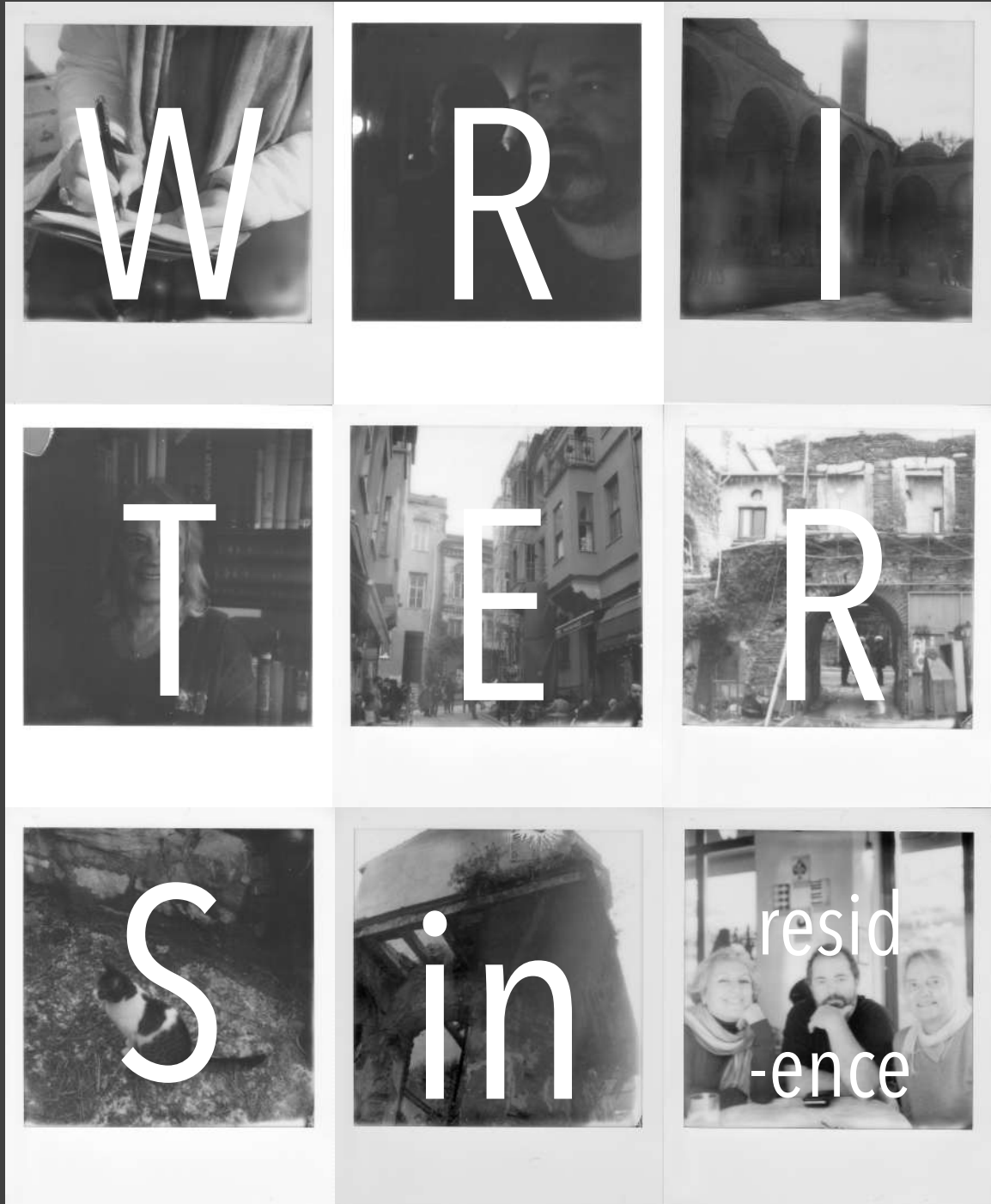
The scholarship was instrumental in enabling me to build contacts with senior Turkish researchers active in Istanbul. I especially want to mention two art historians, Professor Zeynep Tarım at Istanbul University and Professor Günsel Renda at Koç University, who both took time to discuss and give advice based on their great knowledge about the Ottoman period. I also visited museum institutions that hold relevant materials, including objects, textual and visual sources. The obvious place for my research is the Topkapi palace museum, as birds of paradise were associated with the Sultan and his entourage.

Seen in this setting, the birds are part of composite jewels, made of gold, precious stones and feathers, worn as aigrettes in the turbans of the elite. Visiting the Istanbul Military Museum, I gained a further understanding of feathers and aigrettes; there they come across as the equivalent of medals, awarded to war leaders for military accomplishments and for the allegiance of allies. Meanwhile, at the Museum of Turkish and Islamic Arts the religious aspects of the subject come to fore. In Ottoman texts, the bird of paradise is referred to as hüma, an originally mythological bird impregnated with symbolic meaning.

Right: The typical place for an aigrette is the turban, but there were other ways of wearing feathers. As is the case for many Ottoman helmets from the 16th century, this helmet that belonged to the prominent Ottoman official Sokollu Mehmed Pasha (1506–1579), has a holder for feathers. Maybe it once contained a bird of paradise.

Photo by Emilie Wellfelt of Helmet Inv. No: 165, displayed at Istanbul Military Museum.

WRITERS in residence

Snow is falling over Istanbul ...

... the air carries traces of smoke and soot, and the damp cold keeps residents and visitors in its tight grip. The wind blows chill from the Bosphorus in January and February; you shiver and wrap your scarf tighter around your neck. The voice of the muezzin echoes from the city's minarets, infinite in number. For those with unaccustomed ears, this may sound like a lament, rather than a joyful call to worship (the *ezan*, as its called in Turkish), praise for God's uniqueness (the *takbir*), but it is only with this atmospheric sound that you truly feel that you are here in Istanbul, in this last outpost of Europe. The minarets themselves have different associations to different viewers. For many, the tall, slim towers are a central part of the imagery of the mythical East, an *Orientalised* aesthetic with which we are all familiar, through photographs, travel posters, films and 19th century paintings. For others, they are symbols of the 'otherness' of Islam, a provocative reminder of a civilisation 'incompatible' with a particular idea of 'Europe'.

But in Istanbul they have long been an integral part of the cityscape, not just since the conquest (*fetih*) of Constantinople, on 29th May of 1453, five hundred and sixty-six years ago. During the long lifetime of the Byzantine Empire, the city was characterised by a population from a variety of cultures, religions and languages, and mosques were built at the emperor's expense. Its changing name – Byzantion or Constantinople, Miklagård or Istanbul, sometimes just 'The City' – also reflects the history, diversity and mythical status of Istanbul. For centuries this city has represented a complex, sometimes contradictory, shifting of identities: Christianity, Islam and Judaism meet here and mingle with Zoroastrianism, Manichaeism, and Hinduism; Karl XII discovers *lahana dolma* (cabbage dolma) during his stay in the Ottoman Empire after 1709, Orhan Pamuk describes the beauty and terror of 16th century *Konstantiniyya* (the Arabic name and identity of the city, in *My Name is Red*, 1998), and the city of signs and semiotics of 20th century Istanbul (*The Black Book*, 1990), in world literature. What would Istanbul be without the silhouette of the mosques against the pale winter sky? What would it be without its many palimpsest traditions and its infinite treasury of tales? What inspiration would it offer without its bricolage of histories and characters, colours and odours?

Swedish authors now have the opportunity to visit Istanbul for a few weeks and discover its artistic and creative potential, for them. At the Swedish Research Institute in Istanbul, they can interact with other scholars, work in the library and find inspiration for their individual explorations of the city. How does Istanbul taste, what does it sound like? What does it do to those who see it? In what ways does it move its visitors and what traces does it leave in their minds? In this photo essay by Adrian Marsh, you can take a peek at the experiences of our first authors in residence: novelist, Agneta Arnesson Westerdahl and the poet, Johan Jönson. With this text, I want to thank them for their curiosity and generosity, during their stay. I hope to welcome them back soon ...

January 2019

Ingela Nilsson, director of the SRII

“Now that I’ve returned home, Istanbul has changed me...

Having experienced Istanbul is a treasure that I will carry with me for the rest of my life. If one is fascinated by people, cultures and religions, Istanbul offers unique possibilities to experience just that. Together with the fantastic history of the city, which was the main reason for my coming here, I cannot think of any place that would offer me as much as Istanbul.

The city broadens your approach, makes you redefine what is important in life and makes you feel joyful that many millions of people can live together in such a limited space – that multiculturalism works.

I have two homes in Sweden, one in Mora and one in Fårö. Now I feel as if I have a third home: Istanbul. The city has definitely lodged in a special place in my heart, and I know that I will come back...”

Agneta Arnesson Westerdahl

“Artık eve döndüğümde, İstanbul beni değiştirdi...

İstanbul’u tecrübe etmek, hayatım boyunca yanımda taşıyacağım bir hazinedir. Eğer insanlardan, kültürlerden ve dinlerden etkileniyorsanız, İstanbul tam da bunu deneyimlemek için eşsiz olanaklar sunar. Buraya gelmemin temel nedeni olan şehrin fantastik tarihi ile birlikte, İstanbul kadar bana cömert davranacak başka bir yer düşünemiyorum.

Şehir bakış açınızı genişletir, yaşamda neyin önemli olduğunu yeniden tanımlamanızı sağlar ve milyonlarca insanın böylesine sınırlı bir alanda birlikte yaşayabileceğini görmek mutluluk verir - çok kültürlülük işlemektedir.

İsveç’te biri Mora’da diğeri Fårö’de olmak üzere iki evim var. Şimdi üçüncü bir evim varmış gibi hissediyorum: İstanbul. Şehirin artık kesinlikle kalbimde özel bir yeri var ve geri döneceğimi biliyorum...”

Agneta Arnesson Westerdahl

A few days after three weeks in Istanbul

I arrived in unmappably vast Istanbul as an obvious nobody; had tried to make room beyond and within myself for what I didn't know at all and had never experienced before.

Have now returned to my country of residence and believe that in my semiotic void now slowly acts instead the experience of a Large but immanent Other which puts the continued everyday life (apparently also mine. . .) into new plays. As if

an Istanbul street cat sneaks around in my life and scratches with its claw's notes for alien poems about dishcloths, faith in gods and the megacity's continuous assemblage of disparate cosmologies. Those dialectics in every direction. My peripheral too.

I do not know what will be its result. I am so grateful.

Johan Jönson

Några dar efter tre veckor i Istanbul

Jag kom till okartograferbart väldiga Istanbul som en utpräglad nolla; hade försökt göra plats utom och inom mig för det jag inte alls visste eller hade erfarit tidigare.

Har nu återvänt till min mantalsskrivningsort och tror att i mitt semiotiska tomrum verkar nu långsamt istället erfarenheten av ett Stort men immanent Annat som sätter den fortsatta vardagen (tydligen också min...) i nya spel. Som om

en istanbulsk gatukatt smyger omkring i mitt liv och med klorna rispar anteckningar till främmande dikter om disktrasor, gudstro och megastadens oavbrutna assemblage av disparata kosmologier. De dialektikerna i samtliga riktningar. Också min periferia.

Jag vet inte vad som ska bli dess resultat. Jag är så tacksam.

Johan Jönson

Photographs: Polaroid Originals 600 Black and White film; Polaroid Originals SX-70 Colour film; **Cameras:** Polaroid SX-70 Model One; Polaroid SX-70, 600 'Copper' Edition (2nd Shot SX-70 Service); Impossible Project I-1; **Photographer:** A R Marsh; **Locations:** Dem Cafe, Karaköy, Fener, Balat, St Stephen's of the Bulgars Church, Süleymaniye Mosque, Swedish Research Institute in Istanbul library; **Photographs feature:** Agneta Arnesson Westerdahl, Johan Jönson, Arzu Marsh, Frederick Whitling, Olof Heilo and two Istanbul cats

Osmanlı çini tarihi ve Bursa'daki sır

Mimar dr. Gertrud Olsson

İsveç İstanbul Enstitüsü Dostları Derneğinin (FSIV) bursu sayesinde Bursa'ya bir araştırma gezisi yaparak erken dönem Osmanlı çinileri üzerine incelemelerde bulunma imkanım oldu. Araştırma projemin konusunu 1400'lü yılların başından itibaren Osmanlı mimarisinde gelişen ve Bursa'yla Edirne'deki erken dönem Osmanlı camileri ile İstanbul'daki saraylarda karşımıza çıkan çini malzemeleri ve yeni teknikler oluşturuyor. Bunlarda, Osmanlı çini geleneğini oluşturan farklı kültürlerin – Bizans, Selçuklu, Timurlu – buluşması görülmektedir. Farklı çini teknikleri Anadolu'da gelişmiş ve el işçileri, sanatçılar ve mimarlar yoluyla yayılmıştır. Bu aracılığın nasıl gerçekleştiği, bilginin ve estetik kuramların el işçileri, sanatçılar ve mimarlar vasıtasıyla nasıl kültürler arasında yayıldığı konusu ilgimizi çekmektedir.

Bir tarihi arka plan bilgisi olarak, önceleri Brusa, Broussa, Prussa şeklinde farklı adlandırmaları da olan Bursa'nın, İstanbul'un 100 km güneyinde yer aldığını ve eskiden Bizans hükümdarları tarafından idare edildiğini söyleyebiliriz. Şehir Uludağ etrafında bir tepe üzerine kurulmuş ve tarih boyunca yeşil bir şehir olarak kabul görmüştür. Bizans döneminde bitkiler ve ağaçlar boy vermiş, şadırvanlar ile su fışkıran kaynakların bulunduğu bahçeler kurulmuştur. 1326'da şehri Osmanlılar fethetmiş ve ilk başkentleri ilan etmişlerdir. Osmanlılara şehrin yeşilliği ve şarıldayan fiskiyeleri yeryüzünde bir cennet gibi gelmiştir. Kuran'da da şarıldayan sular ve yeşil ağaçlardan sürekli bahsedilir ve bunlar cennet ile karşılaştırılır. Osmanlılar Bursa'nın halihazırdaki idari yapısını devralmışlardır. Başlangıçta Bizans yapılarını kendi eklemeleriyle birlikte kullanmaya devam etmişlerdir. Bizanslıların inşaat malzemelerini yeniden kullanma geleneğini (spolia) de sürdürmüşlerdir. Osmanlıların ilk hükümdarı olan Osman Gazi de, oğlu Orhan

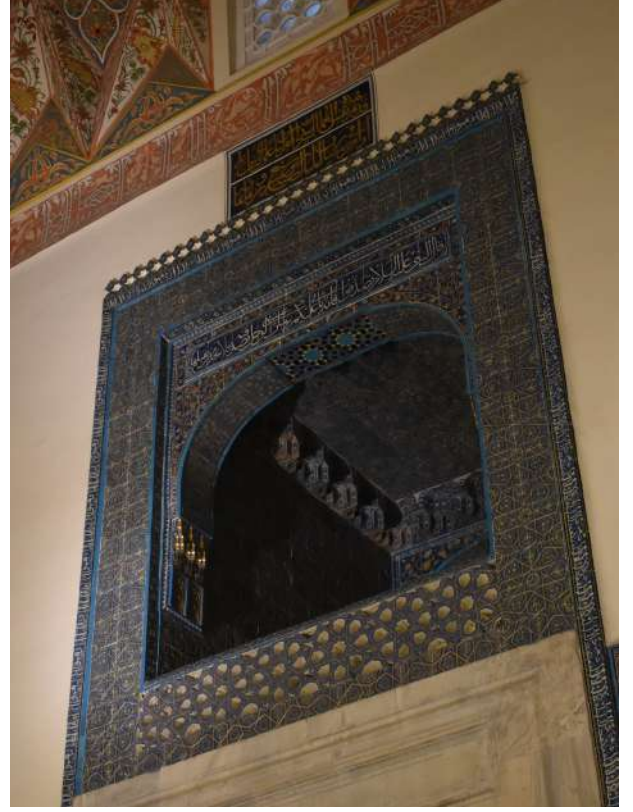

Gazi de Hristiyan Bizans mezarlığına defnedilmiştir. Bir diğer ifadeyle Osmanlılar ile Bizanslılar şehirde bir arada yaşamışlardır.

Bursa'da 1419'da inşa edilen Yeşil Cami, çini süslemeleriyle ve cami, türbe, hamam, medrese, fakir halk için zaviye ve dervişler için imaretten oluşan külliye konseptini geliştirmiş olmasıyla meşhurdur. Bu cami Türkiye'nin çini tarihini yansıtır. Burada farklı kültürlerin gelenek ve el işçiliği becerisinin bir araya geldiğini görürüz. Aynı cami içerisinde, altın işlemeli olan ya da olmayan, *çini mozayığı*, *cuerda seca*, *hexagon formunda* ve *üçgen* çini levhaları ile karşılaşırız. Bu arada Bursa'nın, yakınında bir köy olan Cumalıkızık ile birlikte, 2014 senesinde UNESCO'nun dünya mirası listesine alındığını da belirtelim. Bunun nedeni de Osmanlı zamanından kalan bozulmamış mimari eserlerdir ki köyde aşağı yukarı 200 kadar eşsiz ev bulunmaktadır.

Yeşil Cami gri kum taşı ile inşa edilmiştir. Giriş, mukarnaslar, çiçekler ve spiral şeklinde arabesklerle süslenmiş mermer bir alınlık ile çevrilmiştir. İçeride zemin kat iki büyük kubbeli mekanın çevresinde düzenlenmiştir. Birisinde, kubbenin hemen altında şadırvan yer alır, diğeri ise mihrabı görecektir. 1400'lerde şadırvanlı mekanın zemini halı kullanılmaksızın taşla kaplanmıştı. Tüccarlar, iş insanları şadırvanın etrafında, işleri ve anlaşmaları hakkında, suyun sesi kimsenin kendilerini gizlice dinlemesine izin vermediği için rahatça konuşabilirlerdi.

Bu iki mekanın çevresinde altı adet daha küçük mekan yer alır. Birinci kubbeli odanın sol tarafında erken dönem Osmanlı yapı stiline uygun bir şekilde zeminin üç basamak yükseltildiği küçük bir oda yer alır (ayakkabılar için nişler bulunur). Bu oda muhtemelen şehri ziyarete gelen devlet erkanı ve sancak beyleri için özel olarak yapılmıştır. Odada giriş ile bağlantısı olan bir niş bulunur. Bu küçük oda karanlıktır, niş ya da cumba ise daha karanlıktır. Nişin tavanında çini parçalarından oluşan ama zayıf ışıktan dolayı görülmesi imkansız bir süsleme vardır. Ziyaret edenlerin ancak bu süslemenin varlığından haberdar olması

gerekir. Birbirine yapı harcıyla sıkıca eklenmiş küçük ve güzel şekilli, kabartmalı bu çini parçalarını elle hissetmek de mümkündür. Çini ile kaplı tavana doğru bir el lambasıyla ışık tutulduğunda beyaz, yeşil, sarı, kırmızı ve mavi nüanslarla çiçek ve yaprak şekilleri ortaya çıkar. Bu birbirine geçmiş, bezenmiş çiçek motifleri cennetin bir yorumlanması olmalıdır. Çini mozayığı olarak adlandırılan bu teknikte çini parçaları ustanın karar verdiği şekil ve renklerde kesilir. Daha sonra, parçalar birbirine, bütün bir alana desen oluşturacak şekilde, eklenir. Fars çini geleneğinin bir devamı olan ve 1100’lü yıllarda Selçuklulara kadar izini sürebileceğimiz bu tekniğin bir asır sonra Türk şehri Konya’da geliştiğini görürüz. Bu teknik, kısmen, çininin sütunları ve mihraplardaki istalaktitli mukarnasları sarmasıyla yuvarlak alanları süslemek için, kısmen de her çini parçasının uygun ısı ve zamanda pişmesini sağlamak için kullanılmıştır.

Altın parıltılı mihrapta bir başka teknik ile karşılaşırız: *cuerda seca*. Bu çini mozayığının devamı, aynı zamanda basitleştirilmiş bir şeklidir. Bu teknikte desenin kenar (sınır) çizgileri mangan, bakır ve iç yağ karışımı ile –bir ip gibi– boyanır ve böylece renklerin pişirme esnasında birbirine karışması engellenir. Bu şekilde, fırçalanmış her bir desen parçasının kendi rengini ve formunu taşımasından farklı olarak çini levhaları daha büyük ve daha fazla renk ve desen içerecek şekilde üretilebilir. Sonuç olarak bütün renkler aynı zaman uzunluğunda ve aynı fırın ısısında pişer. Fakat aynı zamanda renkler kendi nihai pişme sürelerine göre pişirilmediği için parlaklığını da kaybeder. Böyle bir işlemle zamandan tasarruf edilirdi. Bu ayrıca aşırı lüks bir süsleme imkanı da veriyordu. Mihrabın orta yerinde çiçeklerle ve birbirine dolanmış gövdelerle dolu bir ‘Hayat ağacı’ süslemesi buluyoruz. İfadedeki bu zenginlik, verimli bir devleti ve cenneti sembolize ediyordu. Yukarı kattaki hünkar mahfilinde yıldız motifleri ve çiçek süslemeleri ile *cuerda-seca* tekniği yine karşımıza çıkıyor. Bu mekan tamamıyla çini levhalarıyla kaplanmıştı. Tavan da yıldız ve istalaktitlerle, ayrıca çiçekler ve yuvarlak mükemmel tomurcuklarla doludur. İbadet mekanı (mescid) cennetin bir tasviri gibidir.

Bu iki tekniğin dışında mescidin duvarları zeminden birkaç metre yukarıya kadar *hexagon* formunda ve üçgen şeklinde çini levhalarla döşenmiştir. Bu levhalar kobalt mavisi ya da koyu lacivert renktedir. Fırında pişirme, tek renklilik yerine yüzeyde canlılığa ve tonların değişip birbirine geçmesine imkan sağlamıştır. Levhalar arasındaki ek yerlerinin çok ince olması belli bir mesafeden bakıldığında tamamen bütünlük arz eden bir duvar görüntüsü verir. Işığın geliş yönüne ve bakan kişinin odadaki duruş yerine göre çini deseni *hexagon* ya da üçgen hatta yıldız formunda algılanabilir. Duvarlar ve kapı aralığı levhadan levhaya devam eden desenleri olan çinili pervazlarla çevrilidir. Odalardan birindeki koyu renkli levhalarda serigraf baskılı ya da mumlu kağıt ile çoğaltılmış altın süslemeler vardır. Bu altın kaplama, kökü Kaşan'a giden bir çeşit İran *mine* tekniğidir. Selçuklular tarafından da kullanılan bu teknikte, bazı renkler ile altın, önceden sırlanmış (minelenmiş) ve bezenmiş bir çini parçasının üzerine ikinci bir fırınlamadan önce uygulanır. Yeşil Cami'deki altın küre şeklindeki süslemeler, parlak çini duvarların önünde havada asılı duruyormuş gibi algılanır. Bunların astronomiye olan ilgiden yapıldığını varsaymak mümkündür. Yuvarlak küreler havada asılı gibi algılandığı için duvarlar iki boyuttan üç boyuta geçer. Altın süslemelerin olduğu ve bu eklemelerin olmadığı duvarlar arasındaki fark büyüktür.

Burada şu soru sorulabilir: Bütün bu teknikler nasıl oluyor da aynı zaman diliminde Bursa'da buluşuyor? Hünkar mahfilinde caminin süslemelerinin Nakkaş Ali (nâm-ı diğer Ali ibn İlyas Ali) ve Tebriz ustaları (Üstadan-i Tabrizi) tarafından yapıldığına dair bir yazı bulunuyor. Nakkaş Ali, Bursa'da doğmuş ve Osmanlılar ile Timurlular arasındaki siyasi çekişmelerden dolayı 1402'de yeni çini tekniklerini öğrenmek üzere Semerkant ve Tebriz'e gönderilmiş bir el işleri ustasıydı. Her iki şehirde de el işçiliği konusunda kabul görmüş bir ustalık vardı. Bu da ustalar arasında kültürel ve sanatsal bir etkileşime yol açmıştı. Fars diyarından, Suriye'den ve Anadolu'dan binlerce sanatçı ve usta bir araya gelerek bu iki şehirde birlikte çalışıyordu. Nakkaş Ali Bursa'ya döndükten sonra Yeşil Cami'nin süsleme işlerini yönetme görevini üstlendi. Çini, duvar boyamaları, ağaç işleri ve taş oymaları olmak üzere bütün süsleme programının koordinasyonundan sorumlu oldu.

Türk yazar ve edebiyatçı Ahmet Hamdi Tanpınar (1901–1962) Bursa'da aynı anda mevcudiyetini devam ettiren farklı zaman katmanlarına değinir. Bursa'da Zaman şiirinde Yeşil Cami'yi ziyaret eder ve çinilerden akseden sesi dinler:

"Yeşil Türbe'sini gezdik dün akşam
Duyduk bir musiki gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini"

Bu şehri özel kılan bu sonsuzluk ve zamanın dışında olma algısıdır.

İsveç İstanbul Enstitüsü Dostları Derneğine, "Bursa Yeşil Cami ve Yeşil Türbe'de çini ve çini mozayığı" adlı projeme sağladığı seyahat bursundan dolayı çok teşekkür ediyorum.

İsveççeden çeviren: Birsal Karakoç
Fotograflar: Gertrud Olsson

Spring Scholarships 2019

Nina Carlsson is a PhD Candidate in Political Science at Södertörn University. She holds a master's degree in Political Science from Uppsala University, where she also studied Bosnian/Croatian/Serbian and Turkish. She has previously worked at the Universities of Vienna and Graz as a pre-doctoral research fellow and studied at Istanbul Bilgi University.

In my doctoral dissertation, I investigate the role of historically present national minorities for immigrant integration, especially tensions that may arise regarding state ideas and practices on which languages and cultures newcomers are to "integrate into". One of my case studies investigates the role of Bulgarian Turkish communities for contemporary refugee integration in Bulgaria, the only EU-country with a significant, historically present Muslim population. Being awarded a grant by the Swedish Research Institute in Istanbul and thereby getting the opportunity to work on my research at the SRII was highly valuable for developing the case study on Bulgaria and the dissertation as a whole.

Prior to arriving at the SRII, I conducted field research in different parts of Bulgaria with organizations working with refugee integration, with Bulgarian Turkish cultural organizations, and with Muslim authorities. During the field research, where I combined interviews with participant observation, I had the privilege of familiarizing myself with a number of organizations and institutions thanks to the generosity of my informants. All encounters during the field research resulted in a deepened understanding of my research questions, but also

of the sociopolitical situation in contemporary Bulgaria. Apart from all the valuable material collected in the interviews with refugee NGOs and religious authorities, particularly memorable were the opportunities to teach at a school where 90% of the pupils had Turkish as their mother tongue, to visit Turkish villages, and Turkish cultural organizations. In the photo above, which is taken at a Bulgarian Turkish cultural organization, I hold an *Ebru* gifted to me painted at the centre by a young Bulgarian Turkish artist.

The initial results from the field research indicate that even though the state is largely absent from refugee integration and leaves it to NGOs, Turkish and (Turkish)Muslim organizations hardly participate in refugee integration but are preoccupied with countering the effects of the heavy assimilation and crackdown Turkish communities faced in the 80s. Established urban Arab diasporas that live in Bulgaria since the Communist times on the other hand function as unofficial gatekeepers for newly arrived refugees in the capital region. The rich interview material will, apart from the main concern of my dissertation on the connection between historically present Turkish minorities and newly arrived refugees, also be developed into a paper on the challenges of working with refugee integration in a transit country like Bulgaria, and to a paper on the position of the Turkish minority in contemporary Bulgaria.

During my stay at the SRII, I had an excellent opportunity to work on the collected material, present it, take part of the Institute's rich library collection, and prepare for a follow-up field trip. The possibility to present the initial results from my field research to the staff and visiting scholars resulted in valuable feedback for my continued research. I also took the opportunity to exchange ideas with and get comments from local scholars in Istanbul, which resulted in new angles to the present study and new ideas for continued research on my topic in the Turkish context and the region.

The stay at SRII was highly helpful for getting some distance to the field and the data collection, for getting input on my topic from the "other" side of the Bulgarian-Turkish border, and for making comparisons with the refugee and minority situation in Turkey. Meeting other visiting scholars, local students and researchers from various disciplines through the Institute and its events was highly stimulating. I wish to thank SRII for granting me the scholarship and thereby the opportunity to spending a month at the Institute and its beautiful surroundings.

The Feriköy Protestant Cemetery

A joint initiative by the American, Dutch, German, Hungarian and Swedish institutes in Istanbul

The Feriköy Protestant Cemetery Initiative aims to preserve, document, and study Istanbul's main Protestant cemetery as an important local historic landmark. Founded in 2018 by scholars affiliated with the American Research Institute in Turkey (ARIT), the Netherlands Institute in Turkey (NIT), and the Orient-Institut Istanbul, it was joined in 2019 by the Hungarian Cultural Center and the Swedish Research Institute in Istanbul (SRII), who all share the common goal of conserving, recording, and researching the site, and it seeks to include other institutions and individuals interested in the cemetery both as an active burial ground and as a landmark.

Prior to the establishment of a community cemetery at Feriköy in 1859, Protestants in Istanbul were usually buried in the Frankish (European) section of the Grand Champs des Morts or "Great Field of the Dead," one of the city's largest cemeteries, located in Pera, today's Beyoğlu. Beginning in the mid-nineteenth century, the area north of Taksim witnessed rapid urban growth, and the Frankish graveyard lay directly in the path of expansion. Land for a new burial ground at Feriköy was presented in 1857 as a gift of Sultan Abdülmecit I (1839–61) to the embassies of the leading Protestant powers of the time: Great Britain, Prussia, The United States of America, the Netherlands, Sweden, Norway, Denmark and the Hanseatic Cities. Distant from the city's settled areas, this site was ideal for a cemetery. Since the burial ground's opening in 1859, approximately 5,000 individuals of all nationalities and backgrounds have been interred there. Almost detached in time and space from the modern metropolis outside its walls, the cemetery stands as a monument to Istanbul's communal richness and diversity.

Today, management of the Feriköy Protestant Cemetery is entrusted to a governing board comprised of the consuls general of Germany, the United Kingdom, the USA, the Netherlands, Sweden, Hungary, and Switzerland.

From 1997 to 2005, with a generous bequest from a former Istanbul resident, Emma "Charlie" Ehrmann, the American Board – a Protestant mission agency in Turkey from 1820 to 2010, whose library and archives have been inherited by ARIT – undertook various projects at the cemetery, including renovation of the chapel, construction of a visitor's lodge, production of a historical display, publication of a promotional flyer, and preservation of tombs. The Board also collected data to create a permanent memorial record of all those buried at Feriköy. Its efforts were part of a long tradition of involvement at the site, beginning with the cemetery's establishment in the late 1850s. Moreover, as a major US institution in Turkey for almost two centuries, the Board had interred at Feriköy many of its members and their families who died in service. As the inheritor of the Board's historical legacy, ARIT also seeks to continue its efforts at the cemetery. Since 2015, it has made an annual guided visit part of its local tour program.

In 2012, to enhance access to the funerary records of those buried at Feriköy, both for their descendants and for academic researchers, the cemetery's governing board asked for help from the German Archaeological Institute Istanbul and Orient-Institut Istanbul. DAI contributed its digitization equipment and staff and produced digital images of the cemetery's two official burial logs, dated 1858-93

and 1894-1991 respectively. Digitization was completed in 2012, and from 2013 to 2016, Orient-Institut Istanbul Associate Director Richard Wittmann and a team of young scholars used these images to put the logbook entries into an excel database in three languages: French, English, and German. In 2019, the Orient-Institut Istanbul applied for financial support from the German Foreign Ministry to create a state-of-the-art software program with interface and search functions to enable descendants and academic researchers (per usage regulations set by the cemetery's governing board and with safeguards for legitimate privacy concerns) to search the database at the Orient-Institut Istanbul's library in Cihangir.

With the help of images generated by drones, NIT is currently creating a digital map to plot each grave at Feriköy. Since some are hidden by vegetation, they can only be made visible through pictures from above. Seventy-five percent of the cemetery's 1,000 extant graves have already been plotted. The map can later be enriched by overlaying older plans of the site and, more significantly, by integrating it with textual and visual material from other sources. This important digital tool is not only vital for historical research and documentation but also for monitoring and conserving the cemetery.

Building on these prior efforts, the Feriköy Protestant Cemetery Initiative aims to coordinate and boost the efforts of its member institutions, as well as to provide counsel to other institutions and individuals interested in the preservation and study of Istanbul's historic Protestant burial ground.

Some news from the compound

In the fall of 2019, we will welcome on the consulate grounds both a new consul general (Peter Eriksson), a new consul (Martin Fredriksson) and a new cultural attaché (Mike Bode). Peter Eriksson has served as ambassador in Moscow and Martin Fredriksson as chargé d'affaires in Yerevan. Mike Bode works both within the artistic and academic field and held a scholarship at the SRII in 2013. Since the fall of 2018 the section for Swedish-Turkish development cooperation is headed by Cecilia Bisgen Jansson, who worked for the SRII in the early 2000s. We look forward to future collaboration opportunities!

Photo: Alev Karaduman

In March, we sadly had to take farewell of the unofficial institute cat – known under the various names of Theodora, İnçi, Sisi and Mâns. She had jealously, if not aggressively, guarded the terrace in front of the Annex and Dragoman house since 2015 when she replaced her predecessor Zoë on the grounds. After years of persistent interactions with SRII guests and visitors she succumbed to an oedema. It is unclear who will claim the territory when she is gone, although a few candidates from the front porch have already shown their interest.

Autumn lectures at the SRII

Tuesdays at 19:00, on the theme of
CONTINUITY AND CHANGE

September 24

Adrian Marsh (Istanbul)

Romani Music and Dance in Turkey: Performance and Identity in the Ottoman Empire and Turkish Republic

October 8

László Károly (Uppsala)

The 2019 Gunnar Jarring Lecture: *Manuscript evidences of early modern knowledge transfer from Anatolia to Central Asia*

October 22

Pernilla Myrne (Gothenburg)

Premodern attitudes to female sexuality: Sexual advice and gender norms in Arabic-Islamic sex manuals

c. November 5 (exact date to be specified later on)

Ayşe Ozil (Istanbul)

Tarlabaşı in the late Ottoman period: Urbanization and social stratification in an Istanbul neighbourhood

November 19

Michalis Lychounas (Kavala)

Living with the Heritage of the Other: Kavala in the post-Ottoman and post-Lausanne Convention Population Exchange era

December 3

Elena Boeck (Chicago)

Orb-session: Justinian's Bronze Horseman and Prognostication of Constantinople's End

👉 Admission only after registration to event@sri.org.tr ! 👉